

2023-02-17

Dnr N2022/01705
Näringsdepartementet
Landsbygdsavdelningen,
Enheten för djur och livsmedel

Remissyttrande SOU 2022:43 Friska djur behöver inte antibiotika – bättre verkan genom internationell påverkan

Sveriges Konsumenter (SK) har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet Friska djur behöver inte antibiotika – bättre verkan genom internationell påverkan SOU 2022:43. En utredning om en effektivisering och utveckling av Sveriges arbete för ansvarsfull och minskad antibiotikaanvändning i djurhållningen globalt. Utredningen är omfattande och ambitiös och har gjort en bred kartläggning över nuläget och möjligheter att internationellt påverka i den viktiga frågan kring att minska spridningen av antibiotikaresistens i djurhållningen. Inriktningen har varit att se möjligheter som idag inte utnyttjas.

Sammanfattning

Sveriges Konsumenter anser:

Att det är viktigt att inse att arbetet med att påverka användningen av antibiotika i djurhållningen globalt kräver uthållighet, engagemang, kompetensuppbyggnad, samverkan och tillräckliga resurser. Sverige har kunskaper att tillföra, men prioritering och resursförstärkning är nödvändig.

Att staten bör säkerställa att tillräckliga medel ställs till förfogande. Inte minst gäller detta bidrag till sekundering, för att kunna delta i arbetet inom EU och andra internationella organisationer, kompetensuppbyggnad och närings- och civilsamhällets medverkan.

Att utredningen har underskattat konsumentopinionens möjlighet att påverka regelverk och upphandlingskriterier.

Att det kan vara intressant att utreda förutsättningarna för export av varor och tjänster som bidrar till friska djur. Här finns möjlighet att knyta sig till Sveriges exportsatsning Team Sweden

Att det är angeläget att stärka och effektivisera myndigheternas arbete. Det finns ett värde i att Statens Veterinärmedicinska Anstalt, som expertmyndighet ingår i samverkansfunktionen.

Att Landsbygdsdepartementet bör inrätta ett råd enligt samma princip som departementets nationella råd för djurskydd, som samlar såväl myndigheter som representerar för näring och civilsamhället. Att samla och stödja privata och civilsamhällesaktörer kan vara ett effektivt sätt att påverka. Här finns goda erfarenheter från arbetet med att påverka EU för ett förbud mot antibiotika som generell fodertillsats. Det är viktigt att miljöaspekterna inkluderas genom Naturvårdsverket. Utsläpp av antibiotika i samband med tillverkning bör prioriteras.

Att EU har en nyckelroll i det internationella arbetet. Därför är det angeläget med svenskt engagemang i EU:s arbete och att stödja EU-kommissionens ambitioner. EU måste lyckas med att sänka användningen av antibiotika genom tillämpning av ny veterinärläkemedelsförordning.

En uppgradering och implementering av ny djurskyddslagstiftning spelar en viktig roll för att bidra till friska djur.

Att utredningen generellt undervärderar djurskydd som viktig faktor för friska djur, liksom fodrets betydelse för kritiska moment i uppfödningen.

Att det finns ett värde i att inkludera antibiotikaresistens i FN:s hållbarhetsmål. Insatserna att påverka WOAHA genom sekundering bör prioriteras men även att påverka FAO och Codex Alimentarius.

Att Sida engageras och ges medel för att i sitt sekunderingsprogram medverka till att Sverige representeras i WOAHA, FAO och OECD. Detta är speciellt viktigt när medel till Sida begränsas.

Att det kan finnas ett värde i att koncentrera internationella insatser till långsiktiga insatser till ett land, som kan tjäna som förebild.

Att Sverige trots sin frihandelsvänliga inställning driver att antibiotikaanvändning och antibiotikaresistens bör ingå i kommande handelsavtal.

Att Fair Finance Guide, som drivs av Sveriges Konsumenter, och som ställer krav på investeringar för att rädda klimatet och även numera främja djurskyddet, innebär en möjlighet att styra investeringar som gynnar friska djur och minska utsläpp av antibiotika vid tillverkning.

Att öka konsumenternas efterfrågan på livsmedel producerade med ansvarsfull antibiotikaanvändning genom märkning har begränsad effekt. Men utredningen har underskattat konsumentmakten, i form av konsumentorganisationer, som bör och kan användas för att påverka upphandlingskriterier och lagstiftning. Den svenska dagligvaruhandelns kriterier spelar roll. Det bör observeras att AgriFoods analys utgår från en annan tidsperiod än dagens med ökad inflation.

12.6.3 Utveckling av det nya exportinitiativet

Uppdraget till att skapa exportmöjlighet för svenska varor och tjänster är intressant. Fönstret är öppet inom EU med anledning av ny lagstiftning kring veterinärläkemedel och ny djurskyddslagstiftning. För länder och företag i andra länder kan detta vara en möjlighet att köpa färdiga lösningar. En förstudie kan ge kunskap om potentialen för att på detta sätt bidra till friska djur och minskat behov av antibiotika.

13.4 Samverkansfunktion

Utredningen föreslår att samverkansfunktionen mellan myndigheter permanentas.

Naturvårdsverket tillförs och man inrättar ett samordningskansli. SK föreslår att Statens Veterinärmedicinska Anstalt som expertmyndighet inkluderas. SK vill betona uppdraget att samverka med hela kedjan av aktörer som arbetar med antibiotikaresistensfrågor i ett utökat nätverk som inkluderar näringen, professionen, ideella organisationer och lärosäten. VK föreslår att landsbygdsdepartementet inrättar ett råd med de aktörer som föreslås. Speciellt vill SK betona konsumentrepresentation och representanter andra djurslag än lantbrukets djur. I dag finns sedan några år ett nationellt råd för djurskydd inom departementet som kan tjäna som förebild, som stöder Sveriges arbete inom ramen för EU:s Animal Welfare Platform.

13.4.4

SK vill speciellt betona samverkan med mellan berörda myndigheter, aktörer i livsmedelskedjan, inklusive veterinärer, SLU, konsumentrepresentation och representanter för andra djurhållare än lantbrukets djur. Framgången när det gällde att påverka EU för att införa förbud mot antibiotika som generell fodertillsats byggde just på att dåtidens jordbruksdepartement samlade såväl berörda myndigheter, lantbruksnäringen LRF, den organiserade djurhälsovården, konsumentrepresentant och även djurskyddet. Arbetet byggde på att med en gemensam kunskapsplattform agera på respektive plattform inom EU. Insatser från Sveriges Konsumentråd och Konsumentföreningen Stockholms hade stor betydelse för ett positivt utfall där EU införde ett förbud fr. o m 2006.

BEUC (EU:s konsumentorganisation) och Consumers International har agerat i frågan, men inte uthålligt. Utredningen har generellt underskattat konsumentorganisationernas påverkan på opinion och därmed beslutsfattare. Nationellt bedrivs denna samverkan genom STRAMA VL, som är just ett brett forum för att diskutera och påverka strävan mot friska djur och minskat antibiotikabehov. KSLA och Axfoundation Antibiotikaplattform har en liknande ansats.

13.5 Strategi för Sveriges arbete i WOAAH (f d OIE)

Under 90 – och början av 2000-talet präglades OIE:s arbete mycket kring samarbete med veterinärläkemedelsindustrin och ambitionen var låg för att minska användningen av antibiotika. Nu har WOAAH tydliga ambitioner och det är angeläget att Sverige utnyttjar den möjligheten att påverka WOAAH.

13.6 Sekunderingar och utlåning av experter

SK stöder uppfattningen att detta är ett utmärkt sätt att påverka internationellt genom att Sida får i uppdrag att utverka att Sverige kan bli representerat i WOAAH, FAO och OECD. Men behovet av utbildning och rekrytering bedöms som stort.

14.2.1 Studie av hur avans på försäljning av antibiotika påverkar användningsvolymerna

Det här är en fråga som diskuterats sedan länge. Det har funnits tydliga ambitioner att utveckla incitamentet hos veterinärkåren att förskriva antibiotika. SK bedömer att föreslagen studie kan bidra till viktiga fakta och att skapa förståelse och drivkrafter för att skärpa regelverket i många länder. Studien är angelägen att genomföra.

15.4.1 Hållbara investeringar och finansmarknaden

Det finns en potential med att påverka utvecklingen genom att styra finansieringar och investeringar. Denna möjlighet bör bli utnyttjad för att påverka läkemedelstillverkningen, där denna framför allt i Indien och Kina bidrar till stora utsläpp av antibiotika i miljön. har Fair Finance Guide som drivs av Sveriges Konsumenter med stöd från Sida, kartlägger och publicerar svenska bankers stöd och investeringar från hållbarhets- och jämlikhetssynpunkt. Även djurskyddsaspekter beaktas. Här borde finnas goda möjligheter att inkludera aspekter som antibiotikatillverkning och åtgärder för att minska användningen av antibiotika i djursuppfödningen och påverka tillverkningen. Fair Finance Guide finns i femton länder.

16.1.1 Konsekvenser av utredningens förslag

För att effektivisera Sveriges arbete med att internationellt påverka utvecklingen av användningen av antibiotika till djur för att därigenom minska utvecklingen av antibiotikaresistens, krävs att staten avsätter tillräckliga medel. SK har uppfattat att frågan kring antibiotikaresistens har politisk uppslutning i regeringen och av en majoritet av de övriga politiska partierna. Men därifrån till att avsätta medel till utredningens förslag kan vara en svår prioriteringsfråga. Det är olyckligt om den ambitiösa utredningen inte leder till finansiering av några av utredningens förslag.

I beredningen av yttrandet har Gunnela Ståhle, Föreningen Vi Konsumenter, deltagit.

Med vänlig hälsning

Jan Bertoft
Generalsekreterare Sveriges Konsumenter

Box 38001, 100 64 Stockholm
BESÖK Hornsgatan 172
TELEFON 08 674 43 00
info@sverigeskonsumenter.se
www.sverigeskonsumenter.se